

КЛІМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІЧНЯНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ

Пархоменко Олександр Григорович

Кандидат географічних наук,
доцент кафедри екології, географії та природокористування
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Ічнянський національний природний парк (далі Ічнянський НПП) створений відповідно до Указу Президента України від 21 квітня 2004 року. Розташований на території Прилуцького району Чернігівської області [1].

Клімат у межах Ічнянського НПП помірно-континентальний, з м'якою зимою та теплим літом. Територія парку розташована у межах Північної атлантико-континентальної кліматичної області [2] (рис. 1) та характеризується помірною зволоженістю. Середня кількість опадів становить 543,8 мм на рік. Головною причиною їх випадання є проходження циклонів і пов'язаних з ними фронтів.

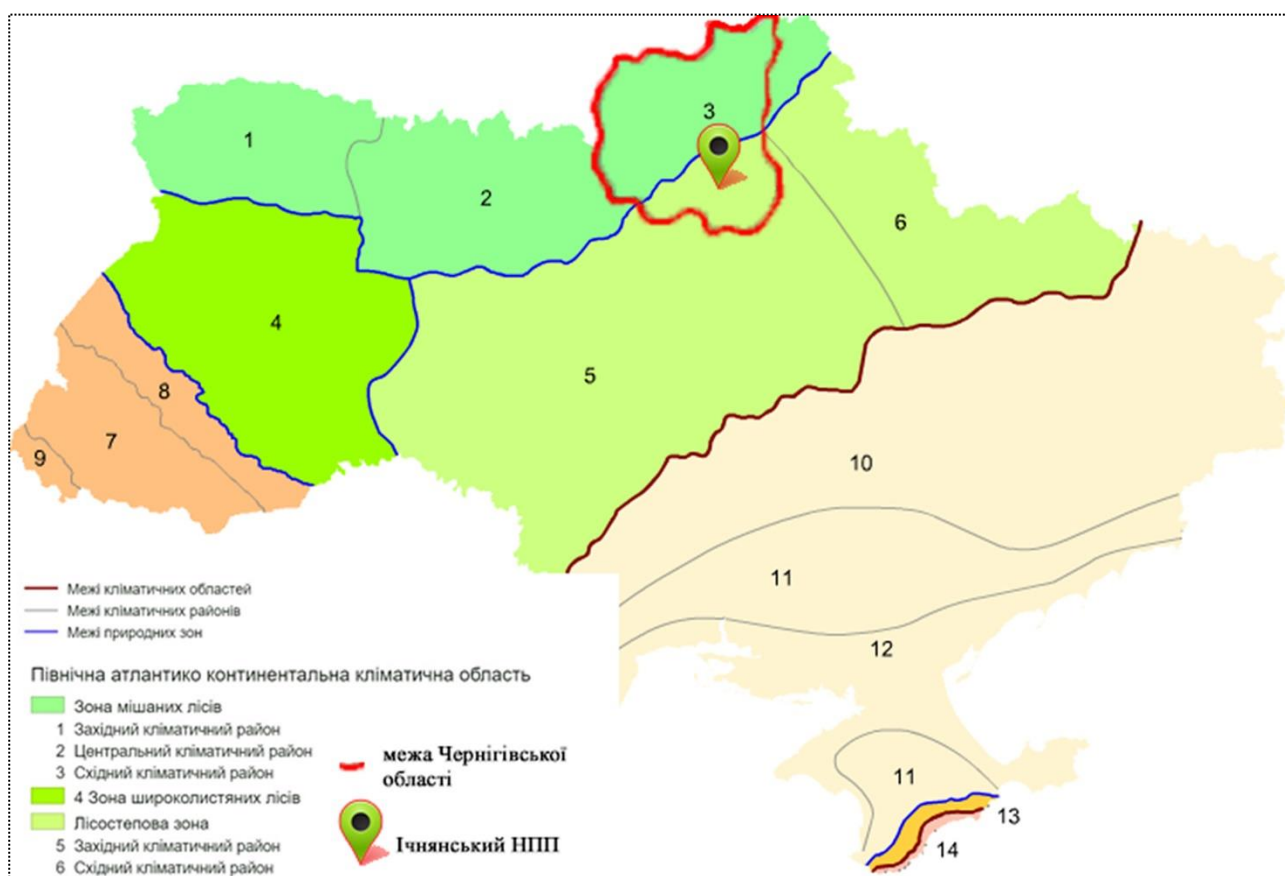

Рис. 1. Розташування Ічнянського НПП у межах Північної атлантико-континентальної кліматичної області

За результатами багаторічних спостережень (з 2020 по 2024 рр.) встановлено різну кількість та інтенсивність їх випадання (дані метеостанції Ічнянського НПП, м. Ічня). Найбільша їх кількість припадає на теплий (літній) період. Найбільшу добову кількість опадів зафіксовано у 2023 р., вона склала 35,1 мм

(07 липня). Впродовж цього місяця випала й рекордна їх кількість – 115,8 мм. Сухий період (без опадів) припав на лютий-березень 2020 р. У теплий період у вигляді дощів випадає близько 73 %, а у холодний у вигляді снігу – 27 % річної норми опадів (рис. 2).

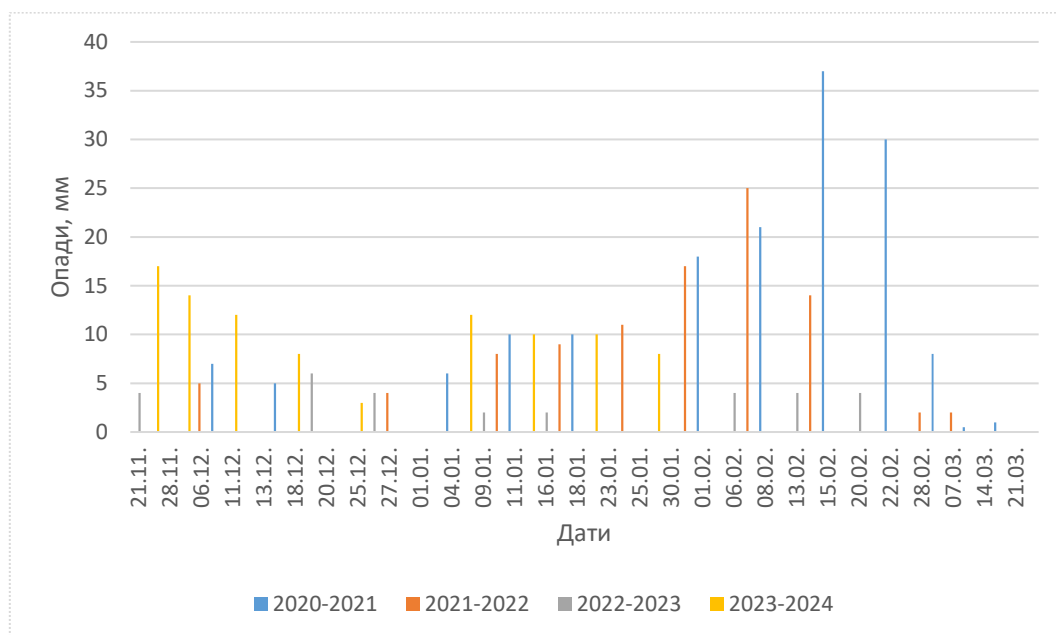

Рис. 2. Потужність снігового покриву в Ічнянському НПП

Для території дослідження характерний нестійкий сніговий покрив (близько 2 місяців). Він зазвичай встановлюється у грудні, хоча в окремі роки може сформуватись у кінці листопада, як у 2023 р.

Кількість опадів на території Ічнянського НПП поступово зменшується з північного заходу на південний схід. Неоднаковий і розподіл опадів за елементами рельєфу. Найбільша їх кількість нагромаджується, як правило, у від'ємних формах рельєфу, внаслідок здування снігу у холодний період року та стоку дощових вод у теплий період. Влітку та восени для території парку характерні тривалі затяжні дощі, внаслідок яких збільшується рівень води у місцевих річках та кількість води, що просочується у ґрунт. Грозові дощі мають місце влітку.

Температурний режим впливає на гідрологічний режим поверхневих і підземних вод, визначаючи режим випадання опадів у рідкому та твердому стані, поступове чи швидке танення снігу, кількість вологи, що випаровується тощо. Багаторічний моніторинг температурних показників свідчить про їх кореляцію з рівнем дзеркала вод. Зокрема, у липні 2021 р. з середньою температурою 23,8°C, а max – 33,1°C фіксувалося зниження рівня води у р. Іченька поблизу с. Грабів на 125 см (06.07.2021 р.), що зумовлено сухим попереднім періодом (за сім місяців (січень-липень) випало 31,8 мм).

У 2022 р. русло річки висохло (без води). У липні 2023 р. рівень води був у межах норми, що зумовлено випаданням 266,1 мм опадів впродовж семи місяців поточного року. У 2024 р. з середньою температурою липня 24,3°C, а max –

37,1°C відбулося зниження рівня води лише на 20 см, що зумовлено помірним випаданням опадів впродовж січня-червня (225,9 мм).

Встановлено, що із збільшенням температури пов'язана активізація біологічних, біохімічних процесів у рослинності та у ґрунтах, а також надходження CO₂ у води атмосферних опадів. Абсолютний максимум температур за 5 річний період спостережень становить 37,1°C (липень 2024 року) (рис. 3), абсолютний мінімум -23,1°C (січень 2021 року) (рис. 4). Середньорічні температури за даними 5 річних спостережень зображено на (рис. 5).

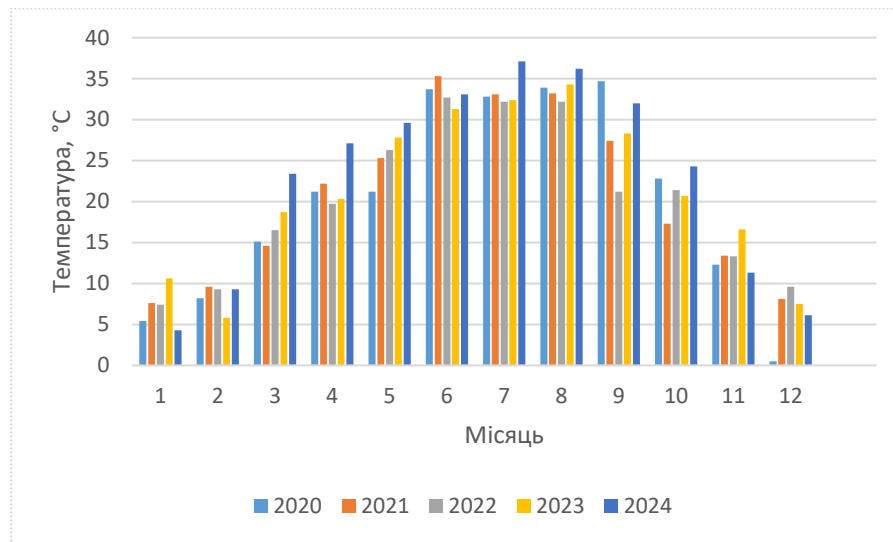

Рис. 3. Абсолютний максимум температур в Ічнянському НПП

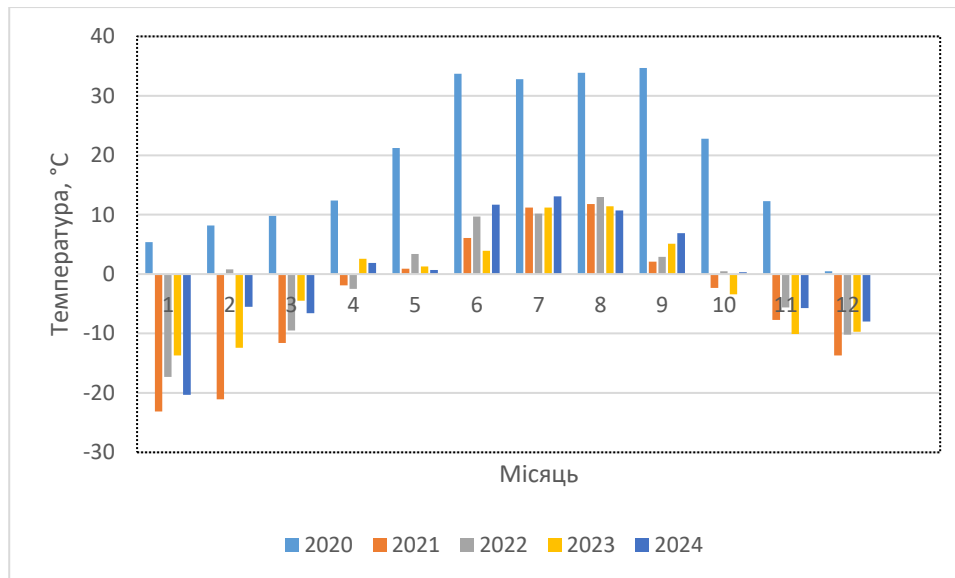

Рис. 4. Абсолютний мінімум температур в Ічнянському НПП

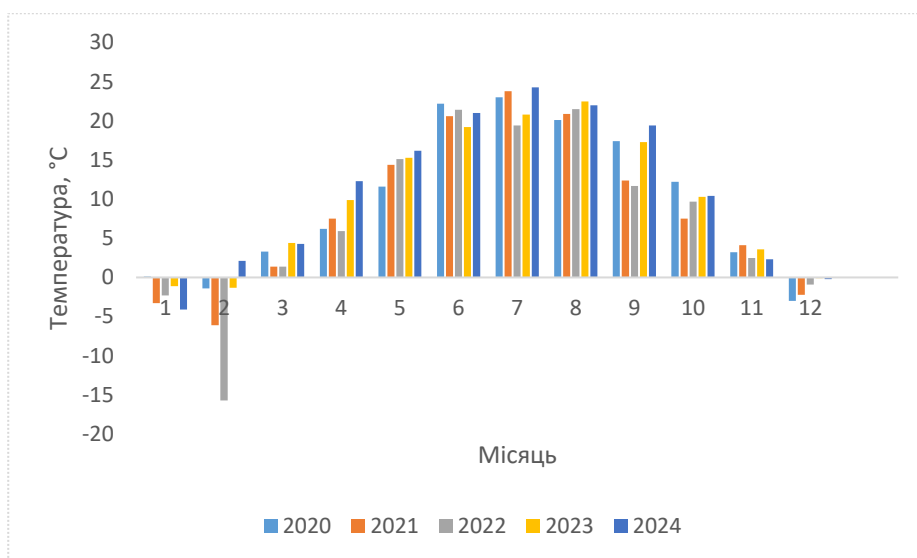

Рис. 5. Середні температурні показники повітря, °С в Ічнянському НПП

Найтепліша частина року у річному ході температур припадає на липень, найхолодніша – на січень. Період року з додатною температурою у середньому починається у березні і закінчується наприкінці листопада, перевищуючи у 2,5 рази тривалість періоду з від'ємною температурою. Поступове підвищення температури весною часто супроводжується зниженням температури повітря до 0,0°C і нижче у нічний період [3].

Основні риси клімату визначаються загальними умовами атмосферної циркуляції. Циркуляція атмосфери, а також орографічні умови місцевості визначають вітровий режим. У межах парку переважають західні та північно-західні вітри. Основні джерела вологи на цій території – це південно-західні і північно-західні вологі маси Атлантики помірних широт. Морське повітря формує взимку хмарну погоду з туманами і відлигами, а влітку – нестійку погоду зі зливами та грозами. Середня річна швидкість вітру становить 3-4 м/с. За рік може спостерігатися до 20 днів з максимальною швидкістю вітру 15 м/с і більше.

Отже, у межах Ічнянського НПП найхолоднішим місяцем є січень. Найжаркішими місяцями є липень та серпень. Серпень, зазвичай, сухий. Атмосферні опади випадають у вигляді дощу, дощу зі снігом та снігу. Сніговий покрив не стійкий. Особливості фізико-географічного розташування Ічнянського НПП та сезонних атмосферних процесів зумовлюють виникнення сильних вітрів, хуртовин, ожеледиць, туманів у зимовий період та гроз влітку. В окремих випадках вони набувають стихійного характеру і завдають значних збитків народному господарству, зокрема сільському.

Аналіз багаторічних кліматичних характеристик дасть можливість у подальшому спрогнозувати зміни клімату та їх вплив на природні екосистеми у межах території Ічнянського національного природного парку.

Список літератури

1. <http://ichn-park.in.ua/>
2. <https://geomap.land.kiev.ua/zoning-12.html>
3. <https://www.meteo.gov.ua/ua/Meteorologichni-poperedzhennya>